

Mgr. Petr Jelínek

PREMIÉROVÁ VÝSTAVA V PAMÁTNÍKU ADALBERTA STIFTERA V HORNÍ PLANÉ „Zvonková – Glöckelberg. Místo s poetickým názvem a pohnutým osudem.“

Výstava o obci Zvonková – Glöckelberg měla být původně otevřena již v roce 2021. Tento úmysl překazila protipandemická opatření, a tak byla výstava připravena a zpřístupněna o rok později. Vernisáž se konala v sobotu 25. června 2022.

Na přípravě výstavy se kromě autora tohoto textu výrazně podílela kustodka Památníku Adalberta Stiftera v Horní Plané Lenka Hůlková. Významnou konzultační pomoc poskytl Horst Wondraschek z Lince. O překlady českých textů do němčiny se postarala externí překladatelka Marta Sýkorová. Výtvarnou tvář výstavy, plakátu a doprovodných tiskovin vytvořila muzejní výtvarnice Lenka Kohoutková a na realizaci výstavy se podíleli další pracovníci muzea. Všem patří poděkování a také slova uznání, která verbálně i písemně vyslovují návštěvníci výstavy.

-0-

„Vydal se cestou přes Zvonkovou, už zdáli ho zdravící hrotem své kostelní věže v moři lesů. Odtud z Přední Zvonkové pocházela babička Voršila (Ursula), manželka děda Augustina, maminka jeho otce. Byla to jen chudá domkářova dcera, ale sama živoucí kronika vyprávění, pověstí, biblických příběhů, písní i průpovědí, které mu už nikdy nevyšly z paměti.“

Takto připomíná vztah Adalberta Stiftera ke Zvonkové spisovatel Franz Baumer v úvodu první kapitoly svého románu *Das sanfte Gesetz* (Tichý zákon), vydaného v roce 1978.¹

„Často jsem se na rozložitém hřbetu Smrčiny šplhával ke skalnímu výhledu zvanému tady Stingelfelsen, k místu, jehož stifterovská atmosféra patří na Šumavě k těm nejopojnějším. ... Dalo se sem k tomu romantickému skalnímu útvaru dojít ze vsi Zadní Zvonková, která kdysi patřila k bezprostřední krajině Stifterově, nyní však leží opuštěna v troskách. Míval jsem tam kdysi domovské právo: byla to tedy - alespoň na řadu let - i moje domovská ves; a oč víc mne odtamtud vzdálily vnější životní okolnosti, oč hloub ta ves propadla zániku jako oběť nelítostných časů, o to rozhodněji trvá dál v tom, co jsem napsal.“²

A takto připomněl svůj vztah ke Zvonkové spisovatel Johannes Urzidil v článku *Blick von Stingelfelsen* (Pohled ze Stingelfelsenu), který poprvé vyšel v časopisu *Linz activ* v roce 1965.

Proč připomínám tyto dva literární pohledy na obec Zvonkovou?

Odpověď je nasnadě. Protože korespondují s podtitulem výstavy. První citát vyjadřuje poetiku místa, zatímco druhý kromě poetiky obsahuje drsnou pravdu o jeho pohnutém osudu.

-0-

V dosud neosídlené lesnaté krajině při zemské hranici vznikla asi v roce 1670 dřevařská a uhlířská osada. Její vznik byl označován jako „Z čistého lesa – Aus purem Walde“. Osada dostala název Glöckelberg a mnohem později český název Zvonková.

Téma výstavy se zdá být ryze místní, neboť katastrální území bývalé obce Zvonková s osadami Huťský Dvůr a Josefův Důl je dnes součástí města Horní Planá. Přesto se vyznačuje významným nadregionálním přesahem. Výstava se totiž snaží v rámci prostorových možností přiblížit historii a život místa založeného ve druhé polovině 17. století při tehdejší kolonizaci dosud nepřístupného hornatého zalesněného území při tehdejší zemské hranici. Podobně, tzv. „z čistého lesa“, vznikala řada dalších obcí a osad na celé Šumavě.

Úvodní tématické celky výstavy přibližují počáteční fázi kolonizace, kdy na tvrdou práci

---

1 překlad: Jan Mareš, elektronická encyklopedie www.kohoutikriz.org

2 Viz pozn. 1

dřevařů navazovala práce uhlířů, sklářů a dalších „lesních řemesel“ včetně postupné stavby stálých obydlí pro jejich rodiny. Zároveň s klučením lesa byla zúrodnována půda pro pole, louky a pastviny. Na význam těchto prvních „dobyvatelů“ šumavského hvozdu upozorňuje již před vstupem do domu venkovní instalace s figurinami dřevaře, uhlíře, skláře a plavce dřeva.

Výstava je dále věnována obyvatelům obce a její správě, připomíná historii a význam školy a kostela, přibližuje obživu obyvatel. Zvláště se věnuje zemědělství, dřevařství, plavení dřeva po Schwarzenberském plavebním kanálu, podnikání a živnostem.

Zvláštní pozornost je věnována osadám Huťský Dvůr a Josefův Důl v souvislosti se sklářstvím a v případě Josefova Dolu také v souvislosti s rozvojem turistiky a zvláště lyžování v době první republiky.

Od druhé poloviny 19. století byl i ve Zvonkové zaznamenán rozvoj spolkové činnosti a s tím spojených společenských a kulturních aktivit. Nositeli vzdělání, kultury a víry byli učitelé a faráři. Z význačných místních osobností výstava připomíná učitele Josefa Jenneho a faráře Dr. Aloise Essla. (Josef Jenne byl po přestěhování na školu v Horní Plané učitelem Adalberta Stiftera a podporovatelem jeho dalšího vzdělávání.)

Z osobností výrazně nadregionálního významu se vztahem ke Zvonkové jsou jmenovány dvě, a to farář blahoslavený Engelmar Unzeitig a spisovatel Johannes Urzidil.

Osudové události dvacátého století přibližují závěrečné výstavní celky. Roky 1918, 1938, 1945 – 1946, ...jsou připomínány jako základní mezníky, od nichž se odvíjel další osud obce, osídlené od počátku existence německými obyvateli.

Obec měla od svého založení poetické jméno Glöckelberg. Českého úředního názvu Zvonková se dočkala až v roce 1947.

Je paradoxem, že o pět let později, 1. července 1952, byla úředně prohlášena za zaniklou.

Část obce Přední Zvonková byla přičleněna jako osada k Horní Plané zatímco Zadní Zvonková, Huťský Dvůr a Josefův Důl až na výjimky zanikly. Další vývoj tohoto území byl až do konce roku 1989 podřízen režimu ochrany státní hranice.

Finální téma výstavy reflektuje dobu od pádu „železné opony“ do současnosti. V Zadní Zvonkové se podařilo díky spolupráci lidí z Rakouska, Německa i z Čech v pracovním společenství ARGE – Šumava – Glöckelberg obnovit kostel sv. Jana Nepomuckého s okolním hřbitovem jako místo setkávání a smíření. Iniciátorem a hlavním organizátorem byl Horst Wondraschek z Lince a myšlenku obnovy tohoto místa výrazně podpořil Dr. Miroslav Vlk, biskup českobudějovický a pozdější arcibiskup pražský.

22. srpna 1992 byl obnovený kostel opět vysvěcen. O rok později byly ve věži instalovány dva zvony, které mají na svém plášti latinské nápisy.

V českém jazyce nesou tato stále aktuální poselství:

„PŘES VŠECHNY HRANICE VOLÁM K USMÍŘENÍ“ a „VOLÁM NÁRODY K MÍRU“.

- 0 -

Součástí výstavy je několik videozáznamů. Na jednom z nich pan Horst Wondraschek říká, že na počátku bylo třeba pokácet 300 stromů a že lidé začali kostel nazývat Místem smíření. Říká: *„Jsme šťastni, že jsme mohli zrestaurovat kostel a vrátit hřbitovu důstojnost. Co více? Jsme spokojeni.“*

Kostel ve Zvonkové se skutečně stal místem setkávání. Z nedalekého takřka zničeného stavení vzniklo po celkové rekonstrukci zvonkovské muzeum. Ve Zvonkové se dnes křižují cyklistické a pěší turistické trasy, vede tudy silnička k nedalekému hraničnímu přechodu. Návštěvníci berou opravený kostel se hřbitovem jako běžnou věc, ale běžná věc to není. Málodko si uvědomuje, že dědictví ničivých událostí i ve 21. století stále existuje. Vzdušnou čarou v okruhu kolem třiceti kilometrů napočítáme totiž dalších devět míst s kostely, z nichž dnes existují pouze tři - kostel sv. Martina v Polné na Šumavě, kostel sv. Tomáše ve Svatém Tomáši a kostel sv. Mikuláše

v Boleticích. Jiné kostely zmizely spolu s celými obcemi. Jsou to Rychněvek, Kapličky, Dolní Vltavice, Jablonec, Ondřejov a Vitěšovice.

O to větší cenu má obnovený kostel se hřbitovem v Zadní Zvonkové a práce všech, kteří se o toto místo starají. Přejme si, aby se takoví lidé nacházeli i v budoucnu.